

Posudek na diplomovou práci Aleny Vrbové „František Křižík. Ze života a díla významného českého vynálezce v kontextu podnikání a samosprávy období 1868-1941“, Praha 2007.

Diplomová práce A. Vrbové navazuje na její práci bakalářskou, rozšiřuje ji a metodicky, materiálově i faktograficky prohlubuje. Všimá si osobnosti českého vynálezce, podnikatele Františka Křižíka v kontextu jeho života, díla i veřejných aktivit, a to s přihlédnutím k rozvoji oboru, který reprezentoval v českých zemích. V úvodním pojednání představila autorka svůj záměr i osnovu díla. Na škodu by nebyla větší „objektivizace“ a snaha o určitý nadhled. Diplomantka prostudovala a také ozřejmila adekvátní komplet archivních pramenů, doplněných i o prameny další, jež nepochybně obsahují většinu zdrojových podkladů ke zkoumanému jedinci, jeho životním peripetiím, tvůrčím počínům i aktivitám v odborných grémiích a spolcích. Charakteristika literatury však zůstala za očekáváním komplexnějšího a kritičtějšího pohledu i logičtějšího postupu od syntetického zpracování vývoje dané doby, českého podnikání atd. k monografiím a dílčím statím.

Text práce zahajuje životopisná črta, počínající dětstvím a rodinou, přes školní docházku a středoškolská studia až po návštěvu pražské techniky. Vše je nazíráno prizmatem informačního přínosu pro ústřední osobnost i jejích sugestivních prožitků. Takový přístup je možný, ale až příliš soustředěn na Fr. Křižíka, bez snahy alespoň naznačit poměry v tehdejších Čechách, do nichž vstupoval a ve kterých posléze působil, kvalitu školství i příp. inspirativní impulsy jeho pedagogů. I mimořádný přirozený talent je třeba kultivovat a rozvíjet.

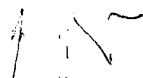
Partie o prvním setkání Fr. Křižíka s podnikáním je až příliš stručná a více koncentrovaná na elektrotechnické časopisy, knihy a spolky, než na situaci vlastního oboru a působení sledované osobnosti v jeho rámci. Pouze čtyřstránková kapitola „Služba u dráhy“ je z poloviny věnována jeho nevěstě Pavlíně Štulíkové a sňatku s ní. O práci na železnici, kde vzhledem ke své invenci těžko mohl být zaměstnancem průměrným, se čtenář mnoho nedozví.

Závažnou etapu v životě a díle Františka Křižíka tvořil jeho pobyt v Plzni, kam se přestěhoval s rodinou v létě 1873. Křižíkovo profesní zrání, úspěchy i problémy se diplomantka pokusila uchopit v proměnách industrializujícího se města. Působení v Plzni se však nakonec stalo pouhou epizodou, když se v roce 1883 rozhodl podnikatelsky osamostatnit a zároveň přestěhovat do centra dění české společnosti do Prahy.

Za stěžejní část práce považuji následující tři kapitoly o Křižíkových podnikatelských aktivitách se vstupním vylíčením podmínek pro podnikání v českých zemích v závěrečných decenních 19. století a na počátku 20. století s orientací na situaci v elektrotechnice, strojírenství a v postupu při podávání patentů. Na ně navazují údaje o Křižíkově továrně v Praze-Karlíně, s nastíněním rozboru účetní bilance továrny, jednání o fúzi se závodem E. Kolben, dále její výsledky v době I. světové války a v období poválečném. Jako podnikatel nebyl Fr. Křižík příliš úspěšný a majoritním vlastníkem nově vzniklé akciové společnosti se nakonec stala Pražská úvěrní banka. Za zdařilé považuji pasáže o účasti zkoumané osobnosti na elektrifikaci a využití vodních toků, zejména pro výrobu elektrické energie v Čechách.

Výhrady mám k partii o roli Fr. Křižíka v samosprávě. Stručný text je obecnějšího rázu a jeho vlastní aktivity, ať již v samosprávě teritoriální či zájmové, jsou podány jen rámcově a skromně. Lepší je představení Křižíkovy veřejné činnosti, především jeho participace na výstavách, jako důležitého marketingové fenoménu doby. Text uzavírá upozornění na některá ocenění, jichž se Fr. Křižíkovi dostalo, oslavy jeho devadesátých narozenin v Plánici a pohřeb v roce 1941. Více měl být propracován a zobecněn závěr, a to včetně využití teorie podnikatelských elit a komparace osudů vynálezců ve velkém národě, jehož představitelé jsou si vědomi nezbytnosti pokroku a inovací a jsou ochotni k velkorysé materiální podpoře a v národě malém s provinčními elitami s nedostatečným rozhledem a erudicí. Seznam archivních pramenů, literatury, poznámkový aparát i přílohy jsou na odpovídající úrovni. Práce přinesla některé nové poznatky z oblasti dějin věd a techniky a snažila se i hledat odpověď na otázku postavení nadstandardní osobnosti ve společnosti. Ze všech uvedených skutečností diplomovou práci sl. Aleny Vrbové doporučuji k obhajobě.

V Praze, dne 23. ledna 2007

Doc. PhDr. Jiří Šouša, CSc.